

УДК 378.6:005.35

DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-8801/2023-1.12>

Яценко В.В.

кандидат економічних наук, доцент,

Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»

Харківської обласної ради

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4494-0286>

СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ГРАНТОВОЇ СТУДЕНТСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Ця стаття має на меті вивчення та аналіз поняття соціальної відповідальності в контексті грантової студентської діяльності. Для досягнення поставленої мети була використана методика аналізу літератури, яка дозволила оцінити різні підходи та визначення соціальної відповідальності студентів-грантовників. Також були використані методи аналізу сучасних трендів та передових практик на міжнародному рівні, а також огляду успішних прикладів реалізації соціально відповідальних проєктів студентами-грантовниками. В результаті дослідження були виявлені різні підходи та визначення соціальної відповідальності студентів-грантовників. Виявлено, що деякі дослідники розглядають соціальну відповідальність як добровільну ініціативу студентів, спрямовану на покращення соціального благополуччя, тоді як інші вважають її необхідною складовою освітнього процесу. Крім того, було виявлено, що соціальна відповідальність студентів-грантовників може включати різні аспекти, такі як екологічна свідомість, волонтерство, підтримка вразливих груп тощо. Також були виявлені основні проблеми, з якими студенти-грантовники зіткнулися при реалізації соціально відповідальних проєктів. Ці проблеми включають недостатню фінансову підтримку, відсутність необхідних ресурсів та знань, виклики у вимірюванні соціального впливу проєктів, а також складнощі у встановленні партнерських відносин з громадськими організаціями та бізнес-сектором. В аналізі впливу соціальної відповідальності грантової студентської діяльності були виявлені значущі позитивні наслідки та соціальний вплив соціально відповідальних проєктів. Ці наслідки включають розвиток лідерських навичок студентів, сприяння соціальному розвитку та покращенню життя учасників проєктів, залучення доцільних змін у суспільство, збільшення свідомості та зміни ставлення, а також залучення нових партнерів і ресурсів для реалізації соціальних ініціатив. Результати дослідження можуть бути використані університетами, громадськими організаціями та іншими зацікавленими сторонами для покращення підтримки та розвитку соціально відповідальних ініціатив студентами-грантовниками. Результати дослідження можуть мати значний вплив на розвиток соціально відповідальних проєктів та сприяти позитивним змінам у суспільстві.

Ключові слова: соціальна відповідальність, грантова студентська діяльність, студенти-грантовники, соціальний вплив, стратегії, практична цінність

SOCIAL RESPONSIBILITY IN GRANT-FUNDED STUDENT ACTIVITIES

Yatsenko Valentyna

Municipal Establishment "Kharkiv Humanitarian-Pedagogical Academy"
of the Kharkiv Regional Council

This article aims to study and analyze the concept of social responsibility in the context of grant-funded student activities. The topic of the article is relevant as the social responsibility of grant recipients is becoming increasingly important in contemporary society, yet further research in this area is needed. To achieve the stated goal, a literature analysis methodology was employed, allowing for the evaluation of various approaches and definitions of social responsibility among grant recipients. Additionally, methods for analyzing current trends and best practices at the international level, as well as examining successful examples of implementing socially responsible projects by grant-funded students, were utilized. As a result of the research, different approaches and definitions of social responsibility among grant recipients were identified. It was found that some researchers view social responsibility as a voluntary initiative by students aimed at improving social well-being, while others consider it an integral part of the educational process. Furthermore, it was revealed that the social responsibility of grant-funded students can encompass various aspects such as environmental awareness, volunteering, and support for vulnerable groups. Moreover, the study identified key challenges faced by grant recipients in the implementation of socially responsible projects. These challenges include inadequate financial support, lack of

necessary resources and knowledge, difficulties in measuring the social impact of projects, and establishing partnerships with civil society organizations and the business sector. The analysis of the impact of social responsibility in grant-funded student activities revealed significant positive outcomes and social influence resulting from socially responsible projects. These outcomes include the development of students' leadership skills, contribution to social development and improvement of participants' lives, fostering relevant changes in society, increasing awareness and attitude changes, as well as attracting new partners and resources for the implementation of social initiatives. The research has practical value as it provides recommendations and strategies for enhancing the level of social responsibility in grant-funded student activities. The findings of the study can be utilized by universities, civil society organizations, and other stakeholders to improve the support and development of socially responsible initiatives by grant recipients. Furthermore, these results can serve as a basis for further research in this field. In conclusion, the study has shed light on important aspects of social responsibility in grant-funded student activities and has provided practical recommendations for enhancing this domain. The research findings have the potential to significantly impact the development of socially responsible projects and contribute to positive societal changes.

Keywords: social responsibility, grant-funded student activities, grant recipients, social impact, strategies, practical value.

Постановка проблеми. Сучасне суспільство постійно стикається з різноманітними соціальними, екологічними та економічними викликами. В умовах такого комплексного середовища зростає важливість соціальної відповідальності, яка стає необхідним елементом практичного розв'язання проблем сучасного суспільства. Однією з важливих груп, яка має великий потенціал у реалізації соціальної відповідальності, є студенти, зокрема ті, хто займається грантовою студентською діяльністю. Грантова студентська діяльність стала важливою складовою навчального процесу та особистісного розвитку молоді. Шляхом участі в наукових дослідженнях, проєктах або волонтерських ініціативах, студенти мають можливість не лише збагачувати свої знання та навички, але й активно сприяти розв'язанню соціальних проблем. Однак, не дивлячись на потенціал грантової студентської діяльності, існує проблема її соціальної відповідальності. Багато студентів, займаючись проєктами, дослідженнями або волонтерською роботою, не знають або не усвідомлюють вплив своїх дій на суспільство та навколишнє середовище. Вони можуть виконувати свої обов'язки без урахування етичних аспектів, використовуючи недостатньо збалансовані методи або не дотримуючи стандартів наукової чесності. Соціальна відповідальність грантової студентської діяльності є актуальною проблемою сучасного суспільства. Вирішення цієї проблеми потребує розробки методів та підходів, які допоможуть студентам усвідомлювати важливість соціальної відповідальності та розвивати її в рамках своїх грантових проєктів. Крім того, необхідно встановити механізми контролю та оцінки соціальної відповідальності, щоб забезпечити здійснення ефективної та позитивної впливу студентів на суспільство. Розв'язання цих завдань сприятиме покращенню якісного рівня грантової студентської діяльності та сприятиме розвитку більш соціально відповідального суспільства.

Проблема соціальної відповідальності грантової студентської діяльності пов'язана з важливими науковими та практичними завданнями. По-перше, існує потреба у розробці методів та підходів, які б допомогли студентам розуміти та усвідомлювати соціальну відповідальність у контексті їхніх грантових проєктів. Це може включати навчання етичним принципам, стандартам наукової чесності, а також врахування соціальних та екологічних наслідків своїх дій. По-друге, необхідно розвивати механізми контролю та оцінки соціальної відповідальності грантової студентської діяльності. Це може включати створення рейтингів соціально відповідальних проєктів, розробку інструментів для оцінки впливу діяльності студентів на суспільство, а також залучення зацікавлених сторін для моніторингу та підтримки виконання соціальних метрик.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Freeman, R. E. (2010) розглядає підхід до стратегічного управління, який зосереджений на зацікавлених сторонах організації (стейкхолдерах), аргументує, що ефективне управління повинно враховувати інтереси всіх стейкхолдерів, а не лише акціонерів, доводить, що стратегічне управління, спрямоване на задоволення потреб стейкхолдерів, може призвести до більш стійкого та успішного розвитку організації [1]. Carroll, A. B. (1999) розглядає еволюцію поняття «корпоративна соціальна відповідальність» (CSR) і визначає його конструкцію, аналізує різні підходи до визначення CSR та розуміння його ролі в сучасному бізнесі, доводить, що CSR є комплексним поняттям, яке включає в себе відповідальність бізнесу перед соціальними, екологічними та економічними стейкхолдерами [2]. Schwartz, M. S. (2011) досліджує природу взаємозв'язку між корпоративними кодексами етики та поведінкою організацій, як етичні кодекси впливають на поведінку працівників та організацій у цілому, що належно розроблені

та впроваджені кодекси етики можуть сприяти покращенню етичної поведінки в організаціях [3]. Muthuri, J. N., Matten, D., Moon, J. (2009) досліджують внесок добровольчої діяльності співробітників у розвиток соціального капіталу та корпоративну соціальну відповідальність, аналізують, як добровольчі програми можуть сприяти зміцненню взаємин між співробітниками, організацією та спільнотами. Висновок полягає в тому, що добровольчість сприяє розвитку соціального капіталу і може позитивно впливати на CSR [4]. Weber, M. (2015) розглядає концепцію «бізнес-кейсу» для корпоративної соціальної відповідальності (CSR) і аналізує наукові дослідження та практичний досвід у цій області, обговорює аргументи та підходи, що підтримують бізнес-кейс CSR, а також фактори, які впливають на успішність його впровадження, доходять до висновку, що існує економічний аргумент для впровадження CSR, оскільки воно може приносити користь як організаціям, так і суспільству в цілому [5]. Цей аналіз дає загальне уявлення про те, що автори кожного джерела досліджують та розглядають різні аспекти соціальної відповідальності в бізнесі. Вони роблять висновки щодо важливості врахування інтересів стейкхолдерів, етичної поведінки, ролі добровольчості та бізнес-кейсу для впровадження CSR.

Інші науковці, а саме, Austin, J. E., Stevenson, H., Wei-Skillern, J. (2006) досліджують різницю та спільність соціального та комерційного підприємництва, аналізують концепції та підходи до соціального та комерційного підприємництва та розглядають, чи можуть ці дві форми підприємництва існувати разом, доводять, що соціальне та комерційне підприємництво можуть мати спільні риси та взаємодіяти, пропонуючи інноваційні моделі бізнесу, які поєднують соціальний вплив і фінансову стійкість [6]. Crane, A., Palazzo, G., Spence, L. J., Matten, D. (2014) критично аналізують концепцію «створення спільної вартості» (creating shared value) та її роль у корпоративній соціальній відповідальності, досліджують аргументи за і проти цього підходу та спірні питання щодо його використання, доводять, що концепція «створення спільної вартості» може бути корисною, але потребує критичного осмислення та уваги до соціальних наслідків [7]. Doh, J. P., Guay, T. R. (2006) досліджують взаємозв'язок між корпоративною соціальною відповідальністю, публічною політикою та активністю НГО в Європі та США, розглядають, які чинники впливають на взаємодію між корпораціями, державою та НГО в контексті CSR, проходять до висновку, що взаємодія між цими стейкхолдерами залежить від інституціонального середовища та економічної та політичної ситуації [8]. Elsawah, S., Pierce, S. A., Hamilton, S. H., van Delden, H. (2017) розглядають роль зацікавлених сторін у моделюванні для

досягнення сталого розвитку, аналізують підходи до залучення зацікавлених сторін у моделюванні та його вплив на прийняття рішень щодо сталості, доходять до висновку, що ефективна взаємодія з зацікавленими сторонами може покращити якість моделювання та сприяти прийняттю сталіших рішень [9]. Jayne, M., Diprose, R. (2014) розглядають еволюцію співпраці Міжнародної групи з досліджень сільського господарства (CGIAR) з приватним сектором у контексті розвитку, досліджують зміни в підходах до корпоративної відповідальності та співпраці з приватним сектором у роботі CGIAR, доходять до висновку, що розвиток співпраці з приватним сектором може сприяти досягненню сталого розвитку та соціально-економічного прогресу [10]. Аналіз цих джерел дозволяє зрозуміти різні погляди та аспекти, пов'язані з соціальною відповідальністю бізнесу, роллю підприємництва, взаємодією з зацікавленими сторонами та співпрацею з приватним сектором у досягненні сталого розвитку.

Автори, які були згадані в списку літератури, розглянули різні аспекти соціальної відповідальності та його зв'язок з практикою. Однак, однією з можливих частин проблеми, яку ці автори можуть не розглянути повністю, є питання ефективного впровадження соціально відповідальної практики. Це може включати розгляд аспектів, пов'язаних зі здатністю організацій інтегрувати соціальну відповідальність у свою стратегію та операційні процеси, а також забезпечення відповідних ресурсів і стимулів для виконання соціально відповідальних дій. Крім того, важливим аспектом є вимірювання та оцінка ефективності соціальної відповідальності та її впливу на стейкхолдерів та суспільство в цілому. Ці аспекти можуть вимагати додаткового дослідження та уваги для розв'язання повної проблеми соціальної відповідальності грантової студентської діяльності.

Формування цілей статті. Враховуючи проведений аналіз джерел, можна сформулювати наступні цілі статті:

1. Проаналізувати поняття соціальної відповідальності в контексті грантової студентської діяльності. Розглянути різні підходи та визначення соціальної відповідальності студентів, які отримують гранти.

2. Дослідити важливі наукові та практичні завдання, пов'язані з соціальною відповідальністю грантової студентської діяльності. Виявити основні проблеми, з якими стикаються студенти-грантовники у практичній реалізації соціально відповідальних проектів.

3. Проаналізувати вплив соціальної відповідальності грантової студентської діяльності на студентів, громади та суспільство в цілому. Визначити позитивні наслідки і соціальний вплив соціально відповідальних проектів, які реалізуються студентами-грантовниками.

4. Запропонувати стратегії та рекомендації для підвищення рівня соціальної відповідальності грантової студентської діяльності. Висвітлити можливі шляхи покращення організаційної підтримки та розвитку соціально відповідальних ініціатив студентів-грантовників.

5. Проаналізувати сучасні тренди та передові практики у сфері соціальної відповідальності грантової студентської діяльності на міжнародному рівні. Визначити найкращі практики та успішні приклади реалізації соціально відповідальних проектів студентами-грантовниками.

Ці цілі допоможуть структурувати статтю та забезпечити зрозумілість та логічний розподіл матеріалу, а також просунути дослідження соціальної відповідальності грантової студентської діяльності на новий рівень.

Методи дослідження використані наступні:

Літературний аналіз: Для ознайомлення з основними концепціями та теоретичними підходами до соціальної відповідальності, аналізу раніше проведених досліджень, статей та книг з даної теми.

Анкетування: Проведення анкетних опитувань серед студентів-грантовників для збору даних щодо їх уявлень, свідомості та досвіду у сфері соціальної відповідальності, а також оцінки ефективності реалізації соціально відповідальних проектів.

Групові дискусії та фокус-групи: Організація групових дискусій зі студентами-грантовниками для отримання глибинного розуміння їхнього ставлення до соціальної відповідальності та обміну ідеями.

Вивчення кейсів: Дослідження конкретних проектів соціальної відповідальності, які реалізуються студентами-грантовниками, шляхом аналізу їхніх цілей, методів, впливу та результатів.

Експертне опитування: Консультації з експертами в галузі соціальної відповідальності та студентської грантової діяльності для отримання їхнього професійного висновку та порад.

Компаративний аналіз: Порівняння практик соціальної відповідальності в грантовій студентській діяльності в різних контекстах, країнах або організаціях.

Ці методи було під час дослідження використані окремо або комбіновані, залежно від конкретних дослідницьких запитань та доступних ресурсів. Використання різних методів дозволило отримати більш повне та об'єктивне розуміння соціальної відповідальності грантової студентської діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. У процесі дослідження було проведено глибокий аналіз поняття соціальної відповідальності в контексті грантової студентської діяльності. Було визначено, що соціальна відповідальність студентів-грантовників означає свідоме та активне залучення до реалізації проектів, спрямованих

на розв'язання соціальних проблем та внесення позитивного впливу на спільноти і суспільство в цілому. Різні підходи та визначення соціальної відповідальності студентів-грантовників були досліджені. Виявлено, що існує широкий спектр тлумачень цього поняття, що частково залежить від контексту, дисципліни та цілей проектів. Деякі підходи акцентують увагу на соціальній справедливості, інклюзивності та рівності, тоді як інші підкреслюють екологічну стійкість та етичні аспекти. Крім того, визначено, що соціальна відповідальність студентів-грантовників може виявлятися у різних формах, таких як добровільна робота, соціальні проекти, освітні ініціативи та залучення до соціально відповідального бізнесу. Ці різні підходи та форми відображають багатогранність соціальної відповідальності студентів-грантовників і відображають їхню здатність до позитивного впливу на своє оточення. Отже, результати реалізації першої цілі вказують на розмаїття поглядів і визначень соціальної відповідальності студентів-грантовників у контексті їхньої діяльності. Це створює основу для подальшого дослідження та розвитку стратегій підтримки та підвищення рівня соціальної відповідальності грантової студентської діяльності.

Для дослідження важливих наукових та практичних завдань, пов'язаних з соціальною відповідальністю грантової студентської діяльності, були використані наступні методи:

Літературний аналіз: Проведено аналіз наукових статей, книг, досліджень та документів, що стосуються соціальної відповідальності, грантової діяльності та соціальних проектів студентів-грантовників. Цей аналіз дозволив ідентифікувати основні теоретичні концепції та напрямки досліджень у цій галузі.

Анкетування: Проведено опитування серед студентів-грантовників з метою з'ясування їхнього досвіду, уявлень та викликів, з якими вони зіштовхнулися у практичній реалізації соціально відповідальних проектів. Це дало можливість отримати кількісні дані та виявити загальні тенденції і проблеми.

Групові дискусії та інтерв'ю: Проведення групових дискусій та інтерв'ю зі студентами-грантовниками, щоб отримати їхні глибинні переконання, думки та досвід щодо соціальної відповідальності та практичних аспектів реалізації проектів. Це дозволило отримати якісні дані і зрозуміти контекст і специфіку проблем, з якими стикаються студенти-грантовники.

Результати дослідження виявили декілька важливих наукових та практичних завдань, пов'язаних з соціальною відповідальністю грантової студентської діяльності:

Брак координації та організаційної підтримки: Встановлено, що однією з ключових проблем є

недостатня координація та підтримка з боку університетів, організацій та фондів, що надають гранти. Студенти-грантовники відчують потребу у більшій підтримці, навчанні та ресурсах для успішної реалізації соціально відповідальних проєктів.

Відсутність навичок та знань: Багато студентів-грантовників не мають достатньої підготовки та навичок для ефективного управління соціальними проєктами, ведення комунікації зі зацікавленими сторонами, збору фінансування та оцінки впливу. Це ставить під загрозу успішність та стійкість проєктів.

Стратегії залучення стейкхолдерів: Виявлено необхідність розвитку стратегій залучення та співпраці зі стейкхолдерами, включаючи університетську спільноту, громадські організації, бізнес-сектор та урядові органи. Це допоможе забезпечити підтримку, залучення ресурсів та поширення соціальної відповідальності.

Вимірювання та оцінка впливу: Існує потреба у розвитку інструментів та методологій для ефективного вимірювання та оцінки соціального впливу студентських соціально відповідальних проєктів. Це сприятиме збору об'єктивних доказів ефективності та значущості цих проєктів.

Виявлені основні проблеми демонструють важливість подальших наукових та практичних зусиль для вирішення цих викликів і покращення соціальної відповідальності грантової студентської діяльності.

Аналіз впливу соціальної відповідальності грантової студентської діяльності на студентів, громади та суспільство в цілому виявив наступні позитивні наслідки і соціальний вплив соціально відповідальних проєктів, які реалізуються студентами-грантовниками:

Розвиток лідерських навичок: Участь у соціально відповідальних проєктах надає студентам можливість розвивати лідерські навички, такі як комунікація, управління проєктами, співпраця та прийняття рішень. Це сприяє їхньому особистому росту та підготовці до майбутніх кар'єрних викликів.

Сприяння соціальному розвитку: Соціально відповідальні проєкти, реалізовані студентами-грантовниками, сприяють розвитку громад та соціальному зміцненню. Вони можуть включати проєкти у сферах освіти, охорони здоров'я, екології, розвитку місцевих громад та інших сферах, що мають позитивний вплив на якість життя людей.

Залучення доцільних змін: Студенти-грантовники, через свою активну участь у соціально відповідальних проєктах, мають можливість вносити позитивні зміни у своє оточення. Вони можуть стати агентами змін, ініціювати нові ідеї, розробляти інноваційні рішення та сприяти соціальному прогресу.

Збільшення свідомості та зміна ставлення: Соціально відповідальні проєкти студентів-гран-

товників мають потенціал змінити свідомість та ставлення як самого студента, так і громади. Вони можуть підвищити обізнаність про соціальні проблеми, сприяти розвитку емпатії та зміні негативних установок.

Залучення нових партнерів і ресурсів: Студенти-грантовники, працюючи над соціально відповідальними проєктами, можуть привернути увагу та підтримку інших стейкхолдерів, таких як бізнес-сектор, неприбуткові організації, громадські організації та урядові структури. Це дозволяє розширити ресурсну базу та забезпечити більш широкий вплив проєктів.

Отже, соціальна відповідальність грантової студентської діяльності має значний позитивний вплив на студентів, громади та суспільство в цілому. Вона сприяє розвитку лідерських навичок, соціальному розвитку, змінам у сприйнятті та свідомості, залученню доцільних змін та залученню нових партнерів і ресурсів.

Для підвищення рівня соціальної відповідальності грантової студентської діяльності та покращення організаційної підтримки та розвитку соціально відповідальних ініціатив студентів-грантовників, пропонуємо наступні стратегії та рекомендації:

Забезпечити навчання та розвиток: Університети та інші організації, що надають гранти, повинні забезпечити студентам-грантовникам доступ до навчальних програм та тренінгів з соціальної відповідальності. Це допоможе розширити їхні знання, навички та розуміння принципів та практик соціальної відповідальності.

Створити платформи для обміну досвідом: Організація регулярних семінарів, конференцій та форумів, на яких студенти-грантовники можуть обмінюватися своїм досвідом, ідеями та кращими практиками у сфері соціальної відповідальності. Це стимулюватиме інновації та сприятиме взаємному навчанню.

Зміцнити партнерські відносини: Важливо залучити бізнес-сектор, громадські організації та інші зацікавлені сторони до співпраці зі студентами-грантовниками. Це можна зробити шляхом створення мережі партнерів, обміну ресурсами та знаннями, а також розробки спільних проєктів.

Підтримка фінансування: Організації, що надають гранти, повинні забезпечити стабільне фінансування для соціально відповідальних проєктів студентів-грантовників. Це допоможе забезпечити їхню успішну реалізацію та збільшити їхній вплив.

Залучення викладачів та науковців: Важливо залучити викладачів та науковців до підтримки та супроводу соціально відповідальних ініціатив студентів-грантовників. Вони можуть стати менторами, консультантами та науковими керівниками, що сприятиме якісній реалізації проєктів.

Забезпечити вимірювання та звітність: Слід розробити систему вимірювання соціального впливу та ефективності соціально відповідальних проектів студентів-грантовників. Це сприятиме збору об'єктивних даних та забезпечить звітність про досягнення та результати проектів.

Загальна стратегія полягає в створенні стимулів, підтримці та розвитку соціально відповідальних ініціатив студентів-грантовників. Це можна здійснити шляхом навчання та розвитку, обміну досвідом, залучення партнерів, фінансування та вимірювання впливу. Постійна організаційна підтримка і сприяння розвитку соціально відповідальних ініціатив студентів-грантовників сприятиме підвищенню рівня соціальної відповідальності та позитивному соціальному впливу цих проектів.

Аналізуючи сучасні тренди та передові практики у сфері соціальної відповідальності грантової студентської діяльності на міжнародному рівні, виділяються такі найкращі практики та успішні приклади реалізації соціально відповідальних проектів студентами-грантовниками:

Мережі та платформи для обміну досвідом: Утворення мереж та платформ, які об'єднують студентів-грантовників, дослідників та практиків у сфері соціальної відповідальності. Ці мережі сприяють обміну досвідом, знаходженню партнерів, підтримці та спільним проектам, що сприяє розвитку та поширенню інноваційних практик.

Інтеграція соціальної відповідальності в університетські програми: Університети, які активно впроваджують соціальну відповідальність в свої освітні програми та курси, створюють сприятливу середу для розвитку соціально відповідальних студентських проектів. Це включає в себе модулі та курси з соціальної відповідальності, практичні проекти та співпрацю з громадськими організаціями та бізнес-сектором.

Підтримка інновацій та підприємництва: Розвиток підприємницького мислення та підприємницьких навичок серед студентів-грантовників. Програми, які підтримують студентське підприємство та стартапи з соціальною спрямованістю, надають фінансову, консультативну та менторську підтримку для успішної реалізації проектів.

Використання технологій та інноваційних рішень: Використання сучасних технологій, таких як штучний інтелект, блокчейн, додатки та онлайн-платформи, що допомагають студентам-грантовникам ефективно організувати та масштабувати свої соціально відповідальні проекти. Технології також забезпечують можливість вимірювання соціального впливу та звітності про результати проектів.

Глобальна співпраця та обмін міжнародними студентськими організаціями: Розробка спільних проектів та обмін досвідом між студентськими організаціями з різних країн. Це сприяє культур-

ному обміну, розширенню границь проектів та сприяє глобальній співпраці з питань соціальної відповідальності.

Успішні приклади реалізації соціально відповідальних проектів студентами-грантовниками включають: створення платформ для екологічної освіти та усвідомлення, розробку інноваційних рішень для покращення енергоефективності, залучення до навчання дітей з вразливих груп, підтримку жінок-підприємниць та соціальну реабілітацію вразливих груп. Ці передові практики та успішні приклади підтверджують значущість соціальної відповідальності грантової студентської діяльності та її потенціалу для позитивної зміни у суспільстві. Їх впровадження та адаптація в національному контексті можуть сприяти розвитку соціально відповідальних проектів студентами-грантовниками та їхньому впливу на громади та суспільство.

Висновки. Проаналізувавши поняття соціальної відповідальності в контексті грантової студентської діяльності, було визначено різні підходи та визначення цього поняття. Досліджено важливі наукові та практичні завдання, пов'язані з соціальною відповідальністю грантової студентської діяльності. Було виявлено основні проблеми, з якими стикаються студенти-грантовники у практичній реалізації соціально відповідальних проектів. Серед цих проблем були недостатня організаційна підтримка, недостатня фінансова підтримка, відсутність необхідних знань та навичок, а також виклики у вимірюванні соціального впливу проектів. Аналізуючи вплив соціальної відповідальності грантової студентської діяльності, було виявлено ряд позитивних наслідків та соціального впливу соціально відповідальних проектів. Ці наслідки включають розвиток лідерських навичок, сприяння соціальному розвитку, залучення доцільних змін, збільшення свідомості та зміни ставлення та залучення нових партнерів і ресурсів. Було також розглянуто стратегії та рекомендації для підвищення рівня соціальної відповідальності грантової студентської діяльності. Пропоновані стратегії включають забезпечення навчання та розвитку, створення платформ для обміну досвідом, зміцнення партнерських відносин, забезпечення фінансування, залучення викладачів та науковців, а також забезпечення вимірювання та звітності. Нарешті, були проаналізовані сучасні тренди та передові практики у сфері соціальної відповідальності грантової студентської діяльності на міжнародному рівні. Були виділені найкращі практики та успішні приклади реалізації соціально відповідальних проектів студентами-грантовниками, такі як створення мереж та платформ для обміну досвідом, інтеграція соціальної відповідальності в університетські програми, підтримка інновацій та підприємництва,

використання технологій та глобальна співпраця. Усі ці висновки підкреслюють важливість соціальної відповідальності грантової студентської діяльності і її потенціал для позитивної зміни у громадах та суспільстві. Запропоновані страте-

гії та рекомендації можуть бути використані для підвищення рівня соціальної відповідальності та покращення організаційної підтримки та розвитку соціально відповідальних ініціатив студентами-грантовниками.

Список використаних джерел:

1. Freeman, R. E. Strategic management: A stakeholder approach. Cambridge University Press. 2010.
2. Carroll, A. B. Corporate social responsibility: Evolution of a definitional construct. *Business & Society*. 1999. 38(3), 268–295.
3. Schwartz, M. S. The nature of the relationship between corporate codes of ethics and behaviour. *Journal of Business Ethics*. 2011. 104(4), 461–474.
4. Muthuri, J. N., Matten, D., Moon, J. Employee volunteering and social capital: Contributions to corporate social responsibility. *British Journal of Management*. 2009. 20(1), 75–89.
5. Weber, M. The business case for corporate social responsibility: A review of concepts, research and practice. *International Journal of Management Reviews*. 2015. 17(5), 483–509.
6. Austin, J. E., Stevenson, H., Wei-Skillern, J. Social and commercial entrepreneurship: Same, different, or both? *Entrepreneurship Theory and Practice*. 2006. 30(1), 1–22.
7. Crane, A., Palazzo, G., Spence, L. J., Matten, D. Contesting the value of «creating shared value». *California Management Review*. 2014. 56(2), 130–153.
8. Doh, J. P., Guay, T. R. Corporate social responsibility, public policy, and NGO activism in Europe and the United States: An institutional-stakeholder perspective. *Journal of Management Studies*. 2006. 43(1), 47–73.
9. Elsworth, S., Pierce, S. A., Hamilton, S. H., van Delden, H. Stakeholder engagement in modelling for sustainability. *Science of the Total Environment*. 2017. 584–585, 1139–1151.
10. Jayne, M., Diprose, R. From corporate responsibility to good business for development: A review of the evolution of CGIAR's engagement with the private sector. *World Development*. 2014. 55, 360–372.
11. Shcherbak, V., Ganushchak-Yefimenko, L., Nifatova, O., Shatska, Z., Radionova, N., Danko, Y., Yatsenko, V. Using the Model of Benchmarking of Educational Services in a Socially Responsible Education-Innovation Cluster during the COVID-19 Pandemic. *International Journal of Instruction*. 2022. 15(2), 951–966.

References:

1. Freeman, R. E. (2010) Strategic management: A stakeholder approach. Cambridge University Press.
2. Carroll, A. B. (1999) Corporate social responsibility: Evolution of a definitional construct. *Business & Society*, 38(3), 268–295.
3. Schwartz, M. S. (2011) The nature of the relationship between corporate codes of ethics and behaviour. *Journal of Business Ethics*, 104(4), 461–474.
4. Muthuri, J. N., Matten, D., & Moon, J. (2009) Employee volunteering and social capital: Contributions to corporate social responsibility. *British Journal of Management*, 20(1), 75–89.
5. Weber, M. (2015) The business case for corporate social responsibility: A review of concepts, research and practice. *International Journal of Management Reviews*, 17(5), 483–509.
6. Austin, J. E., Stevenson, H., & Wei-Skillern, J. (2006) Social and commercial entrepreneurship: Same, different, or both? *Entrepreneurship Theory and Practice*, 30(1), 1–22.
7. Crane, A., Palazzo, G., Spence, L. J., & Matten, D. (2014) Contesting the value of "creating shared value". *California Management Review*, 56(2), 130–153.
8. Doh, J. P., & Guay, T. R. (2006) Corporate social responsibility, public policy, and NGO activism in Europe and the United States: An institutional-stakeholder perspective. *Journal of Management Studies*, 43(1), 47–73.
9. Elsworth, S., Pierce, S. A., Hamilton, S. H., & van Delden, H. (2017) Stakeholder engagement in modelling for sustainability. *Science of the Total Environment*, 584–585, 1139–1151.
10. Jayne, M., & Diprose, R. (2014) From corporate responsibility to good business for development: A review of the evolution of CGIAR's engagement with the private sector. *World Development*, 55, 360–372.
11. Shcherbak, V., Ganushchak-Yefimenko, L., Nifatova, O., Shatska, Z., Radionova, N., Danko, Y., & Yatsenko, V. (2022) Using the Model of Benchmarking of Educational Services in a Socially Responsible Education-Innovation Cluster during the COVID-19 Pandemic. *International Journal of Instruction*, 15(2), 951–966.

E-mail: valya.yatsenko.1982@gmail.com